

POSUDEK

Novák, Jakub (2018). Homosexualita v západní Africe: tradiční tabu? Hradec Králové: Filozofická fakulta (diplomová práce), 96s.

Téma pro diplomovou práci zcela osobité a specifické. Nicméně z pohledu dodržování lidských práv a svobod naprosto relevantní a navíc výrazně aktuální. Není neznámou věcí, že řada tradičních afrických režimů považuje homosexualitu za nemoc, nemorální aktivita, zločin proti lidskosti a něco naprosto nepřijatelného pro tradiční společnost, navíc často je homosexualita zdůvodňovaná jako export či pozůstatek koloniálního dědictví. V některých zemích se dokonce homosexualita považuje za hrdelní zločin (Mauretánie, Nigérie, Súdán a Somálsko), v 35 zemích je trestána odnětím svobody. Navíc i v zemích, kde je de jure homosexualita legální, v politické praxi a v životě společnosti dochází k pravidelnému pronásledování členů LGBT komunity. To je jen několik základních argumentů, které si zaslouží na obhajobu výběru tohoto (značně) neobvyklého tématu v českém prostředí.

Geograficky se autor rozhodl zaměřit na země západní Afriky (studoval v Ghaně a měl možnost navštívit několik zemí v daném regionu). Autor se snaží téma vymezit i časově (2010 – 2015), ale současně uvádí problémy, které souvisí se získáním potřebných dat (především politický nezájem afrických vlád tyto data shromažďovat, zájem je utajovat, vytvářet překážky pro jejich zveřejňování). Recenzent by uvítal vysvětlení, proč zrovna období 2010-2015 a ne třeba 2011-2016, proč jen pět let a ne v delším časovém horizontu, kdy by se dalo lépe posoudit, jestli se situace komunity LGBT mění. Jedná se o přístup k statistickým údajům k roku 2015? Hned v této souvislosti mě napadají otázky, zda negativní/smířlivý vztah k LGBT je nějak propojen s charakterem politických režimů.

Hlavním cílem diplomové práce je posoudit, zda je situace LGBT komunity lepší v těch západoafrických státech, ve kterých je vyšší poměr vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, protože autor vychází z modernistického předpokladu, že vzdělání povede k liberalizaci a demokratizaci společnosti, s čímž pak souvisí větší respekt vůči LGBT komunitě v západní Africe, jejich právům a celospolečenskému přijetí (s. 15). Celkové pojetí práce je promyšlené, autor postupuje od poznání africké historie homosexuality ke komparaci případových studií, přičemž samostatné kapitoly věnované jednotlivým zemím doplňují sumarizující hodnotící kapitoly 3.3-3.6.

Z hlediska teorie je práce zakotvena v teorii modernizace, kde autor předpokládá, že se zvyšující se úroveň vzdělanosti se bude lepší i postavení komunity LGBT, a quer teorie mezinárodních vztahů (2. kapitola). Z hlediska metodologie se jedná o komparativní více případovou studii, kde se autor podle stejných definovaných kritérií zaměřil na 16 zemí západní Afriky. ve svém výzkumu autor používá především klasickou Millovu metodu souvisejících rozdílů, kterou přebírá z klasické práce A. Lijpharta (1971). Přestože autor hypotézu nijak přesně nedefinuje, jeho tvrzení o vztahu mezi vzdělaností a vstřícnějším postoji k homosexualitě může být za ni považováno (s. 15). Zvolený teoretický koncept i metodologie výzkumu se zdají být relevantní, nicméně teoretické zakotvení (viz 2. kapitola) bych předradil historickému exkurzu.

Struktura práce je logická (až na začlenění teoretické a metodologické kapitoly), autor v úvodní části nejdříve dokládá dlouhodobou existenci homosexuality v africké společnosti a prokazuje, že tento kontinent má s homosexualitou bohaté historické zkušenosti a že nejde v žádném případě o pozůstatky kolonialismu či jeho zavlečení na africký kontinent ze zahraničí.

Úvod i závěr obsahují všechny formální náležitosti, snad bych jen více rozšířil část věnovanou výzkumu dané problematiky v odborné literatuře, taktéž mi v úvodu chybí

jednoznačný popis struktury diplomové práce. Závěr obsahuje velmi citlivé a přehledné shrnutí výsledku výzkumu. Nicméně struktura (délka) některých kapitol je velmi krátká (dva odstavce, např. 1.1., 1.2, 1.3., zde měl autor zvážit spíše jejich propojení do jedné kapitoly). Taktéž použití čtyř úrovní struktury je poměrně nepřehledné (viz 3. část). Subkapitoly týkající se klasifikace jednotlivých zemí mohly zůstat součástí případové studie.

V analytické části autor definuje na základě zákonného rámce vůči LGBT sedm základních skupin od liberální A skupiny (LGBT komunita je rovnocenná součástí africké společnosti) až po skupinu G, kde je homosexualita nelegální a trestá se smrtí. Následuje pak zevrubná analýza jednotlivých 16 západoafrických zemí, a to nejen z hlediska ústavy či trestních zákonů, ale velmi často i na základě hodnocení praktické politiky.

Recenzent má určitý pocit nedokončenosti v hodnotící kapitole 3.3, kde se měl autor více zaměřit nad výsledky v dané tabulce, komentář na pěti řádcích není v žádném případě dostatečný. Určitě stálo za to vytvořit přehledně jednotlivá skupiny zemí podle původního konceptu, položit si otázky typu, proč došlo v některých zemích ke zlepšení/zhoršení situace. Proč k pozitivní či negativní změně došlo jen ve dvou zemích (Kapverdy a Pobřeží Slonoviny) (krátký časový horizont?). Stejně připomínky mám k následující přehledové tabulce v kapitole 3.4., fakticky bez komentáře a argumentace. Tento nedostatek autor trochu napravil v subkapitole 3.5, kde propojil klasifikaci zákonných rámců a vzdělání v jednotlivých komparovaných zemích.

Diplomant pracuje s velmi početným seznamem literatury a odborných článků (15 stran). Se zdroji pracuje odpovídajícím způsobem. Práce je bez větších gramatických chyb a stylistických prohřešků. Autor se trochu potýká se skloňováním geografických pojmů (zejména Guinea, asi běžnější je použití druhého pádu jako Guineji, spíše než Guiney, dokonce by se v sousloví Guinea-Bissau nemuselo skloňovat). Autor správně cituje a odkazuje na odbornou literaturu.

Závěrem se dá konstatovat, že práce patří k velmi nadstandardním diplomovým pracím. Autor se dobře vyrovnal jak s teoretickým zakotvením, tak metodologickým uchopením a dokonce s využitím kvantitativní metodologie se pokusil ověřit platnost své hypotézy. Jak recenzent ukazuje v posudku, na některých místech textu a kapitol mohl být autor mnohem analytičtější, nicméně i tak celá diplomová práce vytváří ucelený obraz postavení homosexuality v západní Africe, a proto práci doporučuji k obhajobě.

V Olomouci dne 29. května 2018

Doc. PhDr. Vlastimil